

In den Wäldern sind Dinge, über die nachzudenken,
man jahrelang im Moos liegen könnte. (Franz Kafka)

Laat je in deze rubriek verwonderen door grappige, indrukwekkende en leerrijke boswaarheden uit het verleden. Eigen bijdragen en ideeën zijn steeds welkom op het redactieadres!

De appeltjes van het Meerdaalwoud

HANS BAETÉ, Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek

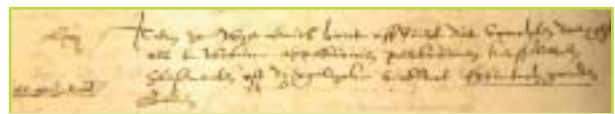
De oudste bekende kaarten van het Meerdaalwoud dateren uit de jaren 1590. Ze werden vervaardigd ten tijde van hertog Karel van Croÿ. Eén van deze kaarten zit in het befaamde Album van Authal: een verfraaide collage van prekadastrale kaarten die de hertogelijke bezittingen weergeeft. Het is echter bijzonder moeilijk om de albumkaart van Meerdaal geografisch te lokaliseren omdat ze referentiepunten mist. De originele prekadastrale kaarten in het Leuvense universiteitsarchief bevatten doorgaans meer informatie, maar de kaart van Meerdaal ontbreekt in deze collectie... Gelukkig zit in het Brusselse Rijksarchief een vergelijkbare Croÿ-kaart die onder meer de Tomberg (*La Tombe*) situeert. Door deze kaart naar het noorden te oriënteren krijgen we een zicht op het Meerdaalwoud van Croÿ (figuur 1). Een meer precieze afbakening van dit oude hertogelijke bos vinden we terug op een kaart van Broux uit 1807. Door deze eigendomskaart te georefereren, kunnen we zelfs vrij nauwkeurig de grenzen bepalen van het zestiende-eeuwse bossen van Croÿ, waarvan het grootste deel tot op vandaag bos is gebleven.

Figuur 1 Laat zestiende-eeuwse kaart van het Meerdaalwoud (Algemeen Rijksarchief Brussel). © Kris Vandevorst

Figuur 2 Actuele verspreiding van wilde appels en hybriden in het Meerdaalwoud (Kristine Vander Mijnsbrugge, persoonlijke communicatie)

Figuur 3 Verkoopsvoorwaarde schaarhout uit 1568 (Tabularium KU Leuven). © Hans Baeté

Op de boskaart in het Rijksarchief vallen twee waterlopen op. De vijver rechts op de kaart wordt aangeduid als *den nieuwen wouwere*, wat gewoonweg nieuwe vijver betekent. Op deze plaats – in het huidige bosreservaat Pruikenmakers – is nog steeds een met berk en mannagras verlandende vijver te zien. De andere waterloop situeert zich ter hoogte van de Paddenpoel (waar in 1978 trouwens aan het herstel van bronvijvers werd gewerkt). De valleien van deze waterlopen zijn duidelijk te zien op het Digitaal Hoogtemodel. Op de bodemkaart werden deze ‘dalen van Meerdaal’ overwegend gekarteerd als leem van vochtigheidsklasse d. Hoe die dalen er precies uitzagen in de zestiende-eeuw weten we niet, maar de actuele verspreidingskaart van wilde appels en hun hybriden geeft ons een onverwachte hint (figuur 2).

De overeenkomst van de dalen van Meerdaal met de verspreiding van bosappeltjes is opmerkelijk. Een aannemelijk verband is de grotere beschikbaarheid aan licht en voedsel in de valleien. De beroemde kruidkundige Rembert Dodoens wist reeds in 1554 te melden dat appelbomen *geerne in vetten grond* groeien. Om vandaag te voldoen aan de lichtbehoefte van de appeltjes worden ze hier en daar vrijgesteld. Dat ze reeds in de zestiende eeuw actief werden beschermd, blijkt uit een verkoopsvoorwaarde van het schaarhout in het Meerdaalwoud. Op het kappen van vruchtdragende bomen als appels, peren (!), kersen en zelfs hazelaars stond een straf van maar liefst twintig gouden realen. Het hertogelijke wild werd zodoende verzekerd van een gezonde portie bosfruit! ■

(met dank aan Hilde Verboven en Thomas Van Driessche voor de paleografische hulp)

Meer zal verschijnen in een boek over het Meerdaalwoud dat momenteel in voorbereiding is.
Info: hans.baete@inbo.be